

3. Гуць, М. І. Безробіття та фактори, що впливають на його рівень і динаміку / М. І. Гуць // Інформування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. – К., 2013. – С. 82-87.

4. Безробіття в Україні зростає під впливом економічних факторів та застарілої системи освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1149> (дата звернення 12.10.2017)

5. Костенко, Т. Робота є для кожного! / Т. Костенко // Гуманітарні науки: науково-практичний журнал. – 2009. – № 2 (18). – С. 120-132.

6. Зоїдзе, Д. Р. Деякі напрями удосконалення державної політики зайнятості / Д. Р. Зоїдзе // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. Вип. 209. – Том IV. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2005. – С. 860-867.

Вдосконалення вищої освіти в Україні як один з напрямків державного регулювання соціально-економічного розвитку країни

*Зоїдзе Д. Р., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Національного фармацевтичного університету*

*Юрченко М. В., студентка 2 курсу спеціальності «Адміністративний менеджмент»
Національного фармацевтичного університету*

270214@ukr.net

У сучасному суспільстві вища освіта стає одним із визначальних чинників динамічного соціально-економічного розвитку країни: зумовлює зростання якості людського капіталу, генерує нові технологічні ідеї та є запорукою становлення держави в цілому. Для того, щоб українська вища освіта посправжньому ефективно виконувала ці важливі завдання, необхідне її оновлення з урахуванням актуальних світових тенденцій розвитку освіти у широкому соціально-економічному контексті [1].

Високі за світовими мірками витрати на освіту в Україні лише зумовлюють вищий, ніж в інших країнах, відсоток людей з вищою освітою, однак не приводять ні до підвищення показників продуктивності праці, ні до задоволеності роботодавців якістю робочої сили. Історична причина цього – багато років при визначенні витрат на вищу освіту ігнорувалися демографічні тренди, а також реальні потреби економіки в кадрах з певним набором знань та навичок.

Через відсутність гнучкої реакції на демографічні зміни у сфері вищої освіти сформувалася низка диспропорцій. Так, кількість дітей у віці 15-19 років скоротилася протягом 2000-2015 рр. на 41%, а кількість студентів – на 8%.

Поступове скорочення кількості абітурієнтів почалося із запізненням і було дуже повільним. Так, у 2013 р. вищу освіту отримувало 4/5 української молоді. У 2016 р. ситуація не змінилася, оскільки за статистикою вступу до ВНЗ потрапили 80% випускників шкіл порівняно з 50% у 2000 р.

Через це існує суттєвий розрив між вимогами роботодавців та рівнем освіти в Україні. 30% українців відчувають, що мають вищий рівень освіти, ніж потрібно для виконання роботи.

Ще одна диспропорція – протягом 2010-2015 рр. загальна кількість студентів скоротилася на 33%, а кількість тих, що навчаються коштом держбюджету, – лише на 19%. У 2016 р.і більше половини зарахованих абітурієнтів – 51% від загального обсягу – навчалися за кошти держави порівняно з 38% у 2010 р.

Кількість студентів на одного викладача, беручи до уваги денну, вечірню і заочну форми навчання, у 2015 р. становила близько 11 осіб, тоді як середній показник для країн Європи у 2013 р.–15,4 особи [2].

Також проблемами освітньої системи є неефективна, надмірно централізована та застаріла система управління і фінансування, зростаюча нерівність у доступі до якісної освіти, надмірна комерціалізація освітніх послуг, корупція та «дипломна хвороба», зниження якості освіти і падіння рівня знань і умінь учнів, моральне старіння методів і методик навчання тощо [3].

Отже, в освіті важливо провести структурну реформу, яка підвищить віддачу від витрачених коштів.

По-перше, варто змінити підхід до формування бюджетних програм. Потрібна не лише фіксація коротко- та середньострокових планів уряду, але й відображення цих планів та цільових показників, їх виконання у документах.

Потрібно, щоб цільові показники були простими і вимірюваними. Їх мусить бути небагато, щоб ними не міг маніпулювати орган, для якого вони встановлюються як цільові. Вони повинні відображати загальну мету діяльності розпорядника коштів, визначену у положенні чи інших нормативних актах.

По-друге, на кожному рівні освіти впровадити комплекс функціональних змін.

У плані дій уряду, запропонованому для суспільного обговорення, щодо середньої освіти є план з розробки нових навчальних програм, створення системи моніторингу якості освіти та підготовки і перепідготовки вчителів.

Важливо, щоб після моніторингу ці результати були визначені кількісно і додані до програми уряду та до бюджетних програм МОН.

Щодо вищої освіти ситуація складніша. Вузам заважають розвиватися надмірна бюрократизація і залежність від центру у прийнятті найменших рішень, наприклад, з оплати праці викладачів, розміру стипендій, купівлі обладнання.

Вищій освіті необхідна більш радикальна та комплексна реформа. Якщо підхід «гроші ходять за студентом» вже частково реалізований, то до автономії ВНЗ та справді конкурентного ринку надання освітніх послуг ще далеко.

Можна розглянути варіанти корпоратизації ВНЗ – створення наглядових рад за принципом державних підприємств, надання широкої фінансової автономії з встановленням жорсткого контролю за використанням державних коштів. Наприклад, стипендії повинні надаватися коштом самих закладів освіти найбільш талановитим студентам у рамках власних програм мотивації. Те саме стосується витрат на гуртожитки, поліклініки, проїзд. Рішення про ці витрати може ухвалювати ВНЗ на базі вивчення мотивації студентів та вироблення власної стратегії на ринку освітніх послуг.

Для забезпечення рівного доступу до освіти допомогу малозабезпеченим громадянам можна гарантувати засобами соціальної політики.

Слід реформувати державне замовлення, забезпечити конкуренцію державних та приватних закладів на ринку з можливістю для студента витратити державний грант на навчання як у приватному закладі, так і в державному.

Окремої політики потребує підтримка науки в університетах. Слід визначити, на що витрачаються ці кошти, якого ефекту хоче досягти держава, фінансуючи дослідження, які ресурси потрібні, щоб виростити нове покоління науковців.

По-третє, повинна почати працювати децентралізація. Переведення на місця повноважень та фінансування мусить стати приводом для місцевої влади оновити матеріальну базу. При цьому громади, які бажають, щоб їхні діти отримували якісну сучасну освіту, повинні взяти до своїх рук нагляд за витратами коштів місцевого бюджету і почати активно впливати на їх розподіл [2].

Таким чином, у процесі державного управління реформуванням освітньої системи [4] необхідно чітко визначити основні напрямки оновлення змісту освіти з метою максимального використання позитивного потенціалу сучасних глобальних тенденцій та подолання їх негативних наслідків, серед яких:

- децентралізація системи вищої освіти, реальна автономізація ВНЗ (включно з економічною діяльністю), розвиток приватного сектора галузі вищої освіти з одночасним запровадженням ефективної системи оцінювання якості освіти, базованої на незалежних агенціях оцінювання якості;

- поступова реструктуризація й оптимізація державного замовлення на підготовку спеціалістів за участі роботодавців з метою приведення державного замовлення у відповідність до реальних потреб державного і приватного секторів національної економіки;

- розвиток системи освіти протягом життя;

- подальший розвиток експортного потенціалу вітчизняної вищої освіти з метою отримання економічних результатів, прискорення модернізації освіти та посилення впливу і престижу України у світі.

Використана література:

1. Іщенко, А. Ю. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України : аналітична записка [Електронний ресурс] / А. Ю. Іщенко // – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1537/> (дата звернення 14.10.2017)

2. Освіта по-українськи: 129 мільярдів – марнотратство чи інвестиція? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/02/15/620955/> (дата звернення 14.10.2017)

3. Презентовано проект Концепції розвитку освіти до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eenu.edu.ua/uk/articles/prezentovano-proekt-koncepciyi-rozvitku-osviti-do-2025-roku> (дата звернення 14.10.2017)

4. Домбровська, С. М. Вдосконалення вищої освіти України як одна з прерогатив держави / С. М. Домбровська. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2011-1/doc/2/01.pdf> (дата звернення 14.10.2017)